

6. Кофанов А.В., Михальчук Т.В. Теорія і практика проведення судово-балістичних досліджень: монографія. Київ: УкрДПІ, 2015. 274 с.

7. Третяк М.В., Нікітюк В.Г., Коломійцев О.В. Особливості переробки вихолощеної зброї у вогнепальну на прикладі ПМСХ. Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: зб. матеріал. міжн. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19 квіт. 2019). Харків: ХНДІСЕ, 2019. С. 234–237.

8. Яремчук В.О. Окремі проблеми проведення експертизи зброї та слідів і обставин її використання. Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: юридичні науки. Том 31 (70) Ч. 3 № 2 2020. http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_3/26.pdf.

Зубкова Анна Дмитрівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Національної академії внутрішніх справ;

Болкун Катерина Андріївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Антонюк Поліна

Євгенівна, професор кафедри

криміналістики та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

«ЧОРНА ТРАНСПЛАНТАЦІЯ» ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах широкого використання інформаційних і комунікаційних технологій не лише прискорилися темпи розвитку суспільних відносин, але в тому числі стало а й набагато легше здійснювати кримінально протиправну діяльність, насамперед, транснаціонального характеру.

Транснаціональна організована злочинність розглядається науковцями як окремий вид організованої кримінальної протиправності, який характеризується структурною системою високоорганізованих і ретельно законспірованих злочинних угруповань, що займаються міжрегіональною або, в ряді випадків, міжнародною кримінально протиправною діяльністю у вигляді промислу, спрямованого на систематичне отримання максимально високих прибутків і надприбутків, нерідко використовуючи у своїх інтересах як державні структури, так й інститути громадянського суспільства [1, с. 83–88].

У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року, ратифікованої Україною у 2004 році, зазначено, що під транснаціональною організованою злочинністю розуміється діяльність організованих злочинних груп, що структурно оформлені в групу у складі трьох і більше осіб,

функціонують протягом певного періоду часу та діють узгоджено з метою вчинення одного або декількох транснаціональних злочинів для одержання прямо або опосередковано фінансової або іншої матеріальної вигоди [2].

До структурних компонентів даного феномену відносяться:

- підробка грошей;
- кіберзлочинність та кібертероризм;
- торгівля дикими тваринами;
- контрабанда викрадених транспортних засобів;
- контрабанда зброї, тютюнових виробів, алкоголю (акцизних товарів);
- торгівля небезпечними матеріалами;
- наркобізнес (торгівля наркотичними та психотропними речовинами);
- проституція;
- контрабанда мігрантів або торгівля людьми;
- торгівля органами та частинами людського тіла.

Проблема «чорної трансплантації» (незаконна торгівля органами та частинами людського тіла) вже певний час дуже актуальна в усьому світі, оскільки з розвитком медицини обсяг зафіксованих випадків незаконної пересадки органів людини зростає з кожним роком. Крім того, більшість вчинених злочинів даного виду залишаються латентними.

З метою врегулювання суспільних відносин у сфері трансплантації органів та тканин людини в Україні 17 травня 2018 року було прийнято закон «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини» (далі – Закон) [3]. Головна мета Закону – забезпечення населення від незаконної діяльності, пов’язаної з пересадкою органів і тканин людини.

Так, згідно із Законом вилучення анатомічних матеріалів у живого донора та пересадка їх реципієнту можливе лише за наявності згоди цих осіб. Право живої людини бути донором крові, її компонентів, а також органів або інших анатомічних матеріалів та репродуктивних клітин, закріплено і в інших нормативних актах. Загально прийнято, що тілесна недоторканість фізичної особи охороняється довічно. При цьому тілесна недоторканість фізичної особи протягом її життя не потребує окремої охорони та виділення в об’єкті злочину, передбаченого ч. 1 ст. 143 КК України, адже вона входить як складова частина до поняття життя та здоров’я [4].

Закон також надає людині право за життя заявити згоду або незгоду стати донором у разі своєї смерті. Якщо така згода відсутня, анатомічні матеріали у померлої особи можуть бути вилучені за згодою одного з подружжя, родичів або інших законних представників [3].

Це значний крок вперед для нашої держави в аспекті протидії «чорній трансплантації» транснаціонального характеру. Завдяки прийняттю Закону зростає кількість врятованих життів в Україні, а для

незаконної діяльності в цій сфері створені реальні перешкоди. Але «чорна трансплантація» так і продовжує набирати оберти поза межами України, куди так масово виїжджають українці.

Запити до мереже Інтернет демонструють популярність питань, з якими українці звертаються до пошукових систем: «скільки коштує кістковий мозок?», «де можна купити печінку?», або «куплю нирку». З подібними питаннями на відповідні інтернет-сторінки заходять громадяни, які через своє скрутне фінансове становище не бачать іншої можливості заробити певні гроші та погоджуються стати донором. Вони зв'язуються із посередниками, які підтримують контакт із реципієнтом та організовують їм переміщення до країни, де буде відбуватися пересадка органу.

Інша ситуація, коли особа свідомо не має наміру ставати донором. Найчастіше це відбувається з трудовими мігрантами, які поїхали працювати за кордон, нерідко без офіційного працевлаштування, необхідного пакету документів, страхового полісу тощо. Наприклад, під час нещасного випадку на заводі людина впала, знепритомніла і потрапила до лікарні, звідки повернулася вже без нирки.

Обидва приклади демонструють, що головною причиною «чорної трансплантації» як інструменту транснаціональної злочинності є нестача грошей, тільки хтось свідомо робить крок на зустріч лікарям-злочинцям, а хтось через свою халатність, лінощі й неухважність потерпає від їх «медицини».

То ж жертвами «чорної трансплантації» стають люди, які бажають швидко поліпшити своє матеріальне становище, мають кризові ситуації в родині, низький рівень освіти, невелику заробітну плату, є прихильниками заробітку за кордоном, а також ті, хто веде антисоціальний або аморальний спосіб життя, привертаючи увагу «чорних» трансплантологів.

Список використаних джерел

1. Вербеньський М.Г. Протидія транснаціональній організованій злочинності спеціалізованими підрозділами органів внутрішніх справ України: сучасні тенденції. Право і суспільство. 2006. №2. С. 83–88.

2. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють: Закон України від 4 лютого 2004 року № 1433-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433-15>.

3. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини. Закон України від 17 травня 2018 року № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>.

4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.